

կանին գեղեցիկ պատկերներովը շրջապատեալ՝ իրբեւ ի մաքուր եւ ի պայծառ օդի անոնց մէջ ապրին ու այնպէս ազգորուն անոնցմով, որ ամէն գործերնուն ու վարքերնուն վրայ անոնց սիրուն ականահաճոյ գոյները փայլին. քաղցրանայ իրենց առաքինութեան ձայնը, եւ մոլորեան ու փտտերու երեսուրէն անգամ սոսկալով փախչին: Այսրնոր օրինակաց գլուխը դնեմք ուրեմն զՄեծն Ներսէս, մեր սուրբ եւ առաքելաշան հայրապետը:

ՄԵԾՆ ՆԵՐՍԷՍ.

ՄԵԾՆ ՆԵՐՍԷՍ, որ սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին Յուսիկ քոռանը Արանգինեսի որդւոյն գաւակն էր, քրիստոնէական առաքինութեանց ամենէն գեղեցիկ եւ ընտիր օրինակներէն մէկն է. ոչ միայն զանոնք զարմանալի եռանդով ու դիւցազնական անձնանուիրմամբ կրկատարէր, հապա նաեւ ուրիշներուն զանոնք սիրելի կրնէր, եւ ամենուն սիրտը այն աստուածային բոցով կը վառէր, որով ինքն եւս վառեալ էր եւ բորբոքեալ:

Այս մեծանուն հայրապետին կեանքը հաւապագօրեայ բարեգործութեանց հիւսուածք մի է: Հայրապետական արժող նստելուն պէս ժողովներ ըրաւ, եկեղեցական հարկաւոր ու օգտակար կարգեր կանոններ հաստատեց, ամէն տեղ աղքատանոցներ, հիւանդանոցներ, որբանոցներ ու հիւրանոցներ շինեց, դպրոցներ ու վարժատուններ կանգնեց, վանքերուն թիւը շատցուց բարեկարգեց, եւ բոլոր Հայաստանը բարեգործութիւններովն իրբեւ անուշահոտ դրախտ ծաղկեցուց:

Ազգին ու ազգակցացը սիրոյն համար նեղութիւն չկար որ անտանելի երեսար աջքին. գնաց Կոստանդնուպօլիս, որպէս զի Վաղես կայսեր բարկութիւնը իջեցընէ, ու Հայաստանի վրայ զրկած գօրքը յետս կանչել տայ. անիկայ արիօսեան ըլլալով՝ սիրով յանձն կառնու սրբոյն խնդիրքը, բայց կուգէ որ իր աղանդն ընդունի. կըմերժէ երանելին անօրէն առաջարկութիւնը, եւ անկէ գտնելու օգնութիւնը Աստուծմէ գտնելու հաստատուն յուսով՝ անբնակ կղզի մը կաքսորուի. բայց քիչ ատենէն Թեոդոս կայսրը անոր սրբութեանը արժանի պատուով զինքը Հայաստան կըղարձընէ: Ներսէսին հետ Հայաստան դարձաւ յաջողութիւն, յաղթութիւն ու հանգստութիւն. նոր Մովսէսի մը պէս Նպատ լերան վրայ ելած՝ անքիծ ձեռուրները երկինք կըվերցընէ, անհաւատից պարտութիւնը կըպաղատի. կըյաղքեն. Հայք, Պարսիկը մինչեւ Պարսկաստան հա-

լածական կըփախչին, եւ Պապ Հայոց վրայ կը բազաւորէ:

Անկարգութիւնը յանդիմանելու համար սուրբ հայրապետին առջեւ բազաւոր, իշխան, ռամիկ չկար. ուստի քանի որ ինքը կենդանի էր, անհնարին էր որ ախտամոլ Պապը կարենար անսանձ համարձակութեամբ իր փտտերը պաշտել: Մտածեց որ պետք է անոր ձեռքէն ազատի. իրեն արժանի սոսկալի ոճիր մը գտաւ ու ղեղակուր մահումը Հայաստանի կենսատու արեգակը խաւարեցուց, բարեգործ ոգին վերուց:

Հայրապետութեանը քսաներորդ տարին մեռաւ Մեծն Ներսէս (384), այնպիսի անխիղճ, անձնասէր՝ ազգատեաց իշխանաց եւ առաջնորդաց ձեռքէն Հայոց ազգին վրայ գալու բշուառութիւնները դառնակսկիծ ցաւօք գուշակելով: Իւր մահուան օրը այնպիսի սուգ մտաւ Հայաստան, այնպիսի խոր տխրութեան քօղ մը պայծառ երեսը պատեց, որ յայտնի նշան էր քէ իւր ամենէն պատուական սիրելի որդին կորսնցուցեր էր, եւ անոր անգիտ անդարմանելի կորուստը կողբայր. վասն զի զիտէր որ Մեծին Ներսէսի սքանչելի աստուածահաճոյ առաքինութեանցն ու մարդասէր հոգւոյն հետեւող յոյժ սակաւաթիւ եկեղեցականներ պիտի գտնուին:

ՎԻՆԿԵՆՏԻՆՍ ՊԱՆԼԱՅԵՅԻ.

(1576-1660.)

Ողորմածութեան եւ բարեգործութեան կողմանէ Գաղղիացւոց Մեծն Ներսէսը կրնայ սեպուիլ Վինկենտիոս Պաւլայեցին (Սէն Վենսան տը Փօլ), վասն զի ինքն եւս մեր սուրբ հայրապետին պէս իւր կեանքը ուրիշի, եւ մանաւանդ խեղճերուն բարիք ընելով անցուցած է: Ինքը հաստատած է Դորք գրութեան (սէօր տը շարիքէ) կոչուած հաւատաւորաց օգտաւետ ընկերութիւնը՝ աղքատ հիւանդներ դարմանելու համար, եւ հիմա այնչափ շատցած են անոնք, որ Գաղղիոյ ամէն քաղաքներն ու գիւղերը գտնուելէն ետքը նաեւ բոլոր աշխարհ կըտարածուին: Մինչեւ իր ատենը չբաւոր ծնողք՝ իրենց որդիքը սնուցանելու կարողութիւն չունենալով՝ զանոնք փողոցներու մէջ անխնամ կը ձգէին, ուր շատ անգամ կըմեռնէին. ինքը Ընկեցիկ մանկանց ապաստանարաններ անունով (օսփիս տեզ Անֆան-Թրովէ) բնակարաններ հաստատեց եւ հոն ժողվելով այն անմեղ արարածները կըղարմանէր. այն ապաստանարաններն եւս Գաղղիոյ մէջ հետզհետէ բազմացան ու կարգաւորեցան: Ինքը եղաւ նաեւ առաջին որ